

A/A: 589206
Εντυπο: ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
Ημ/νία: 04/07/2000
Σελίδα: 34,35
Κατηγορία: Παιδικό θέατρο

Η Κοκκινোসκουφίτσα ...σοβαρεύτηκε

Της ΣΩΤΗΡΙΑΣ MATZIPH

Το τέλος της θεατρικής περιόδου προσφέρεται για την απερίσπαστη καταγραφή των εντυπώσεων από την περιήγηση, ετήσια πλέον, στο μυθικό ή όχι κόσμο του παιδικού θεάματος. Πριν από δώδεκα χρόνια, η πρώτη μου βουτιά στις Κοκκινোসκουφίτσες και τις Αλίκες είχε τη στυφή γεύση του πατριωτικού χρέους προς έναν χώρο σημαντικό, που όμως δεν ενδιέφερε κανέναν. Το κράτος, οι άνθρωποι του θεάτρου, οι γονείς, οι κριτικοί και τα παιδιά, κατά συνέπεια, είχαν σοβαρότερες δουλειές να κάνουν.

Στο μεταξύ, και ιδιαίτερα τα τελευταία 4-5 χρόνια, τα πράγματα έχουν αλλάξει αισθητά. Η συνεχής εισροή καινούργιων δυνάμεων στους κόλπους του παιδικού θεάτρου (σκηνοθέτες, ηθοποιοί, σκηνογράφοι, χορογράφοι, μουσικοί) διεύρυνε την προσφορά και αναζωογόνησε με νέα ανταγωνιστικά κίνητρα τους παλιούς παιδικούς θιάσους, όσους είχαν τέτοια περιθώρια. Το επίπεδο των εφτά παραστάσεων που παρακολούθησα φέτος κυμάνθηκε από καλό έως πολύ καλό. Σίγουρα δεν είναι αντιπροσωπευτικό για τα 38 παιδικά θεάματα της πρωτεύουσας. Ωστόσο, δείχνει τις ρωγμές στον ερασιτεχνισμό, την προχειρότητα και την πλήξη, ο κανόνας μέχρι πρόσφατα των γκέτο της θεατρικής αναψυχής για παιδιά. Οι νέες νησίδες καλλιτεχνικής φιλοδοξίας και επαγγελματισμού, έστω σε άνισα καταμερισμένες ποσότητες, αναβαθμίζουν το παιδικό θέατρο σε προσφιλή κυριακάτικη έξοδο, τονώνουν το γόητρό του και μεταβάλλουν το «χρέος» μιας δημοσιογραφικής επίσκεψης σε ευχάριστο ξεπόρτισμα από τα σοβαρά και τα επείγοντα.

Στην Παιδική Σκηνή του Εθνικού Θεάτρου και τους περίπου δέκα μόνιμους επαγγελματικούς θιάσους παιδικού θεάτρου της Αθήνας προστίθενται τελευταία ελεύθερα σχήματα, μονοπρόσωπα ή ομαδικά, που με ευαισθησία και πρωτοτυπία ανιχνεύουν την παιδική σκηνική ψυχαγωγία μέσα από την αφήγηση παραμυθιών, το κουκλοθέατρο, τη μουσική, τη μιμική, το θέατρο σκιών, το χοροθέατρο, ακόμη και την ταχυδακτυλουργία. Υπάρχει μια διάθεση επιστροφής των νέων καλλιτεχνών στις βάσεις της θεατρικής έκφρασης, στην παλιά απλότητα της ζωής μας, στην ελευθερία από την ελευθεριότητα των σημερινών θεατρικών δυνατοτήτων, που όσο πιο απεριορίστες τόσο μυρίζουν αδιέξοδο.

Μια βόλτα σε τόπους μακρινούς...

Πέρα ψηλά, σε μια από τις πιο δύσβατες κυκλοφοριακά και πιο έρημες θεατρικά γειτονιές της Αθήνας, στα Πατήσια, το Θέατρο Κνωσσός φιλοξενεί φέτος άλλη μια ελκυστική παραγωγή για μικρά και μεγάλα παιδιά, όπως ορίζονται πια καλές παιδικές παραστάσεις και όσες ξεφεύγουν από τις συμβάσεις των κατηγοριών.

Τα Τραγούδια της Γης είναι ένας μικρός περίπατος στη γεωγραφία και τις μουσικές του πλανήτη. Αν και βραδινός, καταφέρνει να υποτάξει τα αρκετά 5-6χρονα τερατάκια που παρακολουθούν με ανοιχτό το στόμα. Η σιωπή των παιδιών είναι ένα σοβαρό κριτήριο αξιολόγησης του ενδιαφέροντος μιας παράστασης (με συστατικά που τα αφορούν), η οποία επιπλέον αποποιείται εδώ τον εντυπωσιασμό

και την επιβλητική σκιά της τελειότητας. Όλες οι «ραφές» της είναι ορατές. Από το σκηνικό (Δημήτρης Ζιάκας), μια κάτοψη карабиού με ανοιχτό καταπέλτη, τη συναρμολόγηση των υποτυπωδών κοστούμιών και αντικειμένων (Φρανσουάζ Ντανγκόν), λίγο ύφασμα, μια μάσκα, μια ομπρέλα, το τρακ και τη χαριτωμένη αδεξιότητα πέντε μουσικών, που για τις ανάγκες του «ταξιδιού» γίνονται ηθοποιοί, χορευτές, μίμοι, μέχρι την άτακτη εναλλαγή μουσικών οργάνων, μικρά και μεγάλα, γνωστά και πρωτόφαντα και οτιδήποτε παράγει ήχο - πέτρες, ξύλα, το ανθρώπινο λαρύγγι...

Σ' ένα τοπίο που εκπέμπει την αίσθηση του χειροποίητου και του ερασιτεχνικού, ο επαγγελματισμός της μουσικής εκτέλεσης είναι το σημείο αναφοράς και το σοφιστικέ στίγμα της 80λεπτης βραδιάς. Η μουσική, παραδοσιακή, μοντέρνα τζαζ, σπιρίτουαλς, παιχνιδίζει και αυτή μέσα στο ανακουφιστικό χαρμάνι από χιουμοριστικούς αυτοσχεδιασμούς, συνοδεύοντας Ινδούς γιόγκι, καμηνιέρηδες και σαμουράι (όλα σε έναν: Αλέξανδρος Ζαχαρέας), νόνσενς γιαπωνέζικα και αφρικάνικα λογοπαίγνια, σλάπстик αλληλοφωνικά με ομπρέλες. Στην ουσία όλα είναι μια συναυλία, μουσικά εμπνευσμένα από τον Αλκη Καλούμενο σε χρόνια αυθορμητισμού, και εκτελεσμένα από τους μουσικούς Μάρκο Δαμιανό, Μελίνα Καρακώστα, Σόλη Μπαρκή και Βασίλη Σαλτική, που ο έμπειρος μάστορας του θεάτρου του δρόμου Ζαν-Ζακ Τεσσόν αποσπά από τη στατικότητα και μεταβάλλει σε ένα σκηνικό παιχνίδι, αθώο και πολύμορφο.

Και πάλι εδώ...

Με ανανεωμένη γλώσσα και διάθεση επιστρέφει ύστερα από 12 χρόνια στο Θέατρο Πόρτα ένα από τα πιο δημοφιλή έργα της παιδικής θεατρογραφίας, το αειθαλούς παράνοιας θεατροποιημένο κόμικς του Αγγλου Κεν Κάμπελ Ο Φατς και ο Ζβου (1965).

«Όταν γράφω για παιδιά γράφω συγχρόνως και για μεγάλους», δηλώνει ο συγγραφέας. Θέση που προφανώς εκπροσωπεί και τον Θωμά Μοσχόπουλο (σκηνοθεσία), την Ξένια Καλογεροπούλου (μετάφραση), την Κλερ Μπρέισγουελ (κοστούμια) και όλους ανεξαιρέτως τους ηθοποιούς, καθώς η γοητεία και το χιούμορ αυτής της παράστασης χρίζει και εμάς τους ενήλικες από συνοδούς σε αποδέκτες. Πώς γίνεται να ξεκαρδίζεται κανείς μαζί με 4χρονα βλέποντας παιδιακίστικους παραλογισμούς ντυμένους βασιλίσσες, Σκοτσέζους, νύφες, Πρινς, Σέρλοκ Χολμς και «Φατς» και «Ζβου», δυο αρχιαπατέωνες σε μεγάλες δόξες; Κι όμως, γίνεται. Οι διαβολιές εδώ έχουν στιλ. Όλοι και όλα αιωρούνται μια πιθανή πάνω από το πάλλο, όπου τίποτε δεν είναι σταθερό. Ρόλοι, κείμενο, συναισθήματα αναιρούνται συνεχώς.

Ακόμη κι αν είναι 4 ή 5 χρόνων: τα παιδιά στο Θέατρο Πόρτα αντιμετωπίζονται με σοβαρότητα. Οι παραστάσεις του έχουν λογική και αλήθεια. Υπολογίζουν στις φιλοπερίεργες κριτικές ικανότητες και στην αυθόρμητη αντίληψη των παιδιών, εκτεθειμένα σήμερα σε πολλαπλά όμως φτωχής φαντασίας, ερεθίσματα. Στην Πόρτα ξέρουν πως διδάγματα δεν κηρύσσονται πια και πως ο τόνος είναι στο παιχνίδι.

Στον Φατς και Ζβου οι έξοχοι ηθοποιοί (Κώστας Μπερικόπουλος, Βαγγέλης Χατζηνικολάου, Αγγελος Μπούρας, Γιώργος Σημεωνίδης, Αντώνης Καρυστινός, Μαίρη Λούση, Ράνια Σχίζα και Γιώργος Σχινάς) υποκρίνονται, μεταμορφώνονται και μένουν αναγνωρίσιμοι ως θεατρίνοι. Είναι σαν να ανακαλύπτουν ιστορίες παίζοντας και τίποτε άλλο από την ιστορία, την τρέλα, δεν μετρά στη σκηνή μαζί τους. Καμιά «χρησιμότητα», κανένα «παράδειγμα». Μένει στα παιδιά τι να κάνουν με αυτό που βλέπουν, ελεύθερα να εμπνευστούν τις δικές τους ιστορίες και να ζήσουν μέσα από αυτές ή με αυτές όπως θέλουν εκείνα. Αυτός ο σεβασμός είναι νομίζω, το μυστικό της αγέραστης πρωτοκαθεδρίας της Πόρτας στον τομέα παιδικό

θέατρο. Η Ξένια Καλογεροπούλου δεν κάθεται χορτάτη πάνω στη δόξα της χρονολογικά και ποιοτικά πρώτης παιδικής σκηνής στην Ελλάδα, αλλά προσπαθεί με ασίγηστο κέφι. Αξιο θαυμασμού. Βέβαια, το μεγάλο διεγερτικό το παίρνουν η ίδια και οι συνεργάτες της από το κοινό τους. Δεν χρειάζεται να είναι κανείς κριτικός θεάτρου για να καταλάβει το νόμο δράση-αντίδραση.

Σταχτοπούτα στη Λυρική

Το καθεστώς των ανύπαρκτων εισιτηρίων επί βδομάδες για τη Σταχτοπούτα της Λυρικής Σκηνής ανέβαζε την αδρεναλίνη της επιθυμίας σε μικρούς και μεγάλους, καθιστώντας το μουσικό παραμύθι του Τζοακίνο Αντόνιο Ροσίνι (1817) την πιο περιζήτητη παράσταση του φετινού χειμώνα. Έχοντας παρακολουθήσει το γεγονός σε μια όντως ξέχειλη αίθουσα μέχρι το τελευταίο μπαλκόνι, προστρέχει κανείς σε κάποια βασικά συμπεράσματα προκειμένου να λύσει την απορία του.

Πόλοι ενδιαφέροντος: παραμύθι-όπερα-Λυρική Σκηνή. Στην πράξη, το υψηλών προδιαγραφών θέαμα από την άποψη της σοβαρής μουσικής και τραγουδιστικής εκτέλεσης (μουσική διεύθυνση Δημήτρης Κατσιμπα, διεύθυνση χορωδίας Κωστή Κωσταντάρα) και ενός αποστομωτικού αριθμού συντελεστών (25 μουσικοί, 25 τραγουδιστές, 6 χορευτές, 10 λοιποί κύριοι συνεργάτες), υπόσχεται γενναιοδωρία και αποκαλύπτει ένδεια σε ό,τι δεν αφορά τη μουσική πλευρά. Σκηνικά χάρτινα, υποτυπώδη (ίσως εν όψει μετακίνησής τους για τη βραδινή παράσταση), το πλήθος του παλατιού εν ώρα γιορτής σμικρυνόμενο σε ενδοοικογενειακή συνεστίαση πέντε ατόμων, τα πλούσια συστατικά ενός παραμυθιού συγκαταβατικά, χωρίς εκπλήξεις και ευρήματα. Χωρίς μαγεία. Όπως και η παράσταση στο σύνολό της.

Διάλογοι κοινότοποι (θεατρική διασκευή / σκηνοθεσία Κάρμεν Ρουγγέρη) κι επιπλέον δύσληπτοι, γιατί οι περισσότεροι τραγουδιστοί, δράση φλύαρη και στατική με άνοστα εμβόλιμα σκετς, το λιμπρέτο σε σημεία διαφοροποιημένο από το γνωστό παραμύθι του Σαρλ Περό, αφαιρούν από το γεγονός μεγάλος μέρος της οικειότητάς του. Το κέρδος του πρωινού είναι μερικές πολύ όμορφες άριες της Σταχτοπούτας (Μαρίνα Φιδέλη) και του Πρίγκιπα (Νίκος Στεφάνου), ορισμένα χορωδιακά, κάποιες χορευτικές στιγμές και η ανάλαφρη μελωδικότητα της μουσικής του Ροσίνι. Ωστόσο, πόσο μπορούν να εμπνεύσουν αυτές οι χάρες τους νυσταγμένους και νευρικούς μικρούς θεατές στη γνωριμία τους με την όπερα, μιας και αυτή είναι το αντικείμενο; Ένα μεγαλεπήβολο σχέδιο που κρίνεται με τα αυστηρά κριτήρια της φήμης του.

Από το κτίριο της Λυρικής βρισκόμαστε στο μικρό ημιυπόγειο των 80 θέσεων του Θεάτρου του ήλιου στην Πλάκα. Το Παραμύθι χωρίς όνομα της Πηνελόπης Δέλτα αναβιώνεται σε ένα ελαφρά διδακτικό θέαμα (διασκευή Δ. Βασιλειάδου), με αρκετή πλοκή, ερμηνευτική ζωντάνια (Δάφνη Βασιλειάδου, Κωνσταντίνος Κονταράτος, Κώστας Λάος, Ειρήνη Λιοκουκουδάκη, Ανδρέας Παπασπύρος, Κωνσταντίνος Πασσάς, Παναγιώτης Σμύρνης) και φροντισμένη εικαστική όψη (Αννα Γεωργιάδου-Κέλυ Μακ Λέλαν). Χωρίς φτερουγίσματα πρωτοτυπίας, με γλώσσα σταθερή (σκηνοθεσία Δ. Βασιλειάδου), η παράσταση αφηγείται την ιστορία του βασιλιά Αστόχαστου, που άφησε τον τόπο του να ρημάξει, μέχρι που ο γιος του Συνετός μεγαλώνοντας και μαθαίνοντας έφερε την τάξη, υλική και ηθική, σε παλάτι και λαό, ύστερα από σκληρούς αγώνες.

Τα μέσα είναι φτωχά, αλλά όχι μίζερα. Συγκριτικά με παλαιότερες εντυπώσεις, η φετινή παραγωγή αποπνέει μάλιστα περισσότερη «χλιδή», με την έννοια της φαντασίας και της καλαισθησίας. Εν τούτοις, το οικονομικό πρόβλημα είναι μια κύρια ασφυκτική έγνοια πολλών θεάτρων και απορεί κανείς από πού αντλούν οι θιασάρχες το κέφι να προχωρούν ενάντια στις χρόνιες πλέον δυσκολίες. Η Δάφνη Βασιλειάδου και ο Ανδρέας Παπασπύρος συντηρούν την παιδική σκηνή τους 22 (!) χρόνια κι αν κρίνουμε από το γελαστό κυριακάτικο κοινό, έχουν τους τακτικούς

τους πελάτες.

Το Δημοτικό Θέατρο της Καλλιθέας είναι πλέον σημείο αναφοράς καλού παιδικού θεάτρου, σε άλλη μια θεατρικά άγονη περιοχή της πρωτεύουσας, χάρη στο θέατρο των Νέων που διευθύνει από το 1997 ο Δημήτρης Σεϊτάνης και στηρίζουν το υπουργείο Πολιτισμού και ο Δήμος Καλλιθέας. Οι φετινές Χίλιες και μία νύχτες, σε διασκευή και σκηνοθεσία Δ. Σεϊτάνη, είναι ένας ύμνος στη σκηνογραφία και τα κοστούμια. Η Καλλιόπη Κοπανίτσα χτίζει και ξεχτίζει χωριά βεδουίνων, μαγικές σπηλιές που ανοίγουν και κλείνουν, παζάρια αράπικα, ντύνει εννέα ηθοποιούς και μια χορεύτρια για 32 ρόλους, τους μεταμφιέζει σε ελάφια, γαϊδούρια, κατσίκες και σκύλους, αποσπά με τη βοήθεια της τεχνικής του «μαύρου θεάτρου» πελώρια πνεύματα μέσα από μπουκάλια. Οντα απτά και μαζί γεννήματα της φαντασίας.

Το θαύμα του σκηνικού «ψεύδους» συντελείται μονάχα με ύφασμα, χρώμα, χαρτί και φελιζόλ και με την απογειωμένη φαντασία μιας σκηνογράφου που δεν σκόνταψε σε ισχνούς προϋπολογισμούς. Τα 1.001 παραμύθια στηρίζονται και από ελκυστικές κατανοητές ερμηνείες (Μαρίτα Αμοργιανού, Θωμαΐς Ανδρούτσου, Γιάννης Πολιτάκης, Αποστόλης Πελεκάνος, Βαγγέλης Ασλανίδης, Παντελής Σταυρινός, Βασίλης Γιαβρής), με εξέχουσα την αφηγήτρια (Ευρυδίκη Ψαλτίδου), ζωντανή μουσική και τις αέρινες συνθέσεις του Νίκου Κυπουργού. Μονάχα που η παράσταση απευθύνεται σε 7χρονα και πάνω, καθώς οι διαφορετικές μικρές ιστορίες και η στατική «καθιστή» αφήγηση έδειξαν να μπερδεύουν και να κάνουν ανυπόμονα τα μικρότερα παιδιά.

Κρατική ευμάρεια και «φτωχές» παραμυθούδες

Ο Τσάρος με τη μακριά γενειάδα στο Παιδικό Στέκι του Εθνικού Θεάτρου (κείμενα/σκηνοθεσία Κάρμεν Ρουγγέρη), ακουμπά σε μια μάλλον φτωχή ιδέα, σε αντίθεση με πέρυσι, και σε δράση και διαλόγους που πλατειάζουν. Φαίνεται πως η έμπνευση δεν είναι κάτι δεδομένο. Η παράσταση εντυπωσιάζει, καλύπτοντας σχετικά το κενό του μύθου, με τη δαπανηρή αίγλη της εικαστικής της κατασκευής, φυσική για μια μεγάλη κρατική σκηνή (Μιχάλης Σδούγκος), με πλήθος κομπάρσων, αυλικές τελετουργίες, βασιλεία επίγεια και υπόγεια, χορούς, ξιφασκίες κ.λπ.

Ανάμεσα σε αυτά τα αυτονόητα αγαθά, άξιος θαυμασμού είναι ο σχεδιασμός των αναρίθμητων κοστούμιών (μπάμπουσκες, νύμφες των νερών, πετεινοί με πλουμιστά φτερά, μέδουσες, αστερίες, δράκοι), των οποίων την άψογη λεπτομέρεια επισημαίνει ο θεατής της πρώτης σειράς (Ρένα Γεωργιάδου). Όμως εάν ο κόσμος της τσαρικής αυλής και το βασίλειο του βυθού της λίμνης βρίσκουν το δρόμο τους στα παιδιά, είναι γιατί τερπνές, πολύ τερπνές είναι στην πλειονότητά τους οι ερμηνείες, ακόμα και τα πιο μικρά περάσματα. Είκοσι τρία πρόσωπα σε περίπου 100 ρόλους, οι περισσότεροι νεότατοι απόφοιτοι της Σχολής του Εθνικού, καλλίφωνοι με κινησιολογική επιδεξιότητα, «ανόθευτοι», γεμάτοι ζωντάνια: Αγλαΐα Καραβέλα, Αντώνης Διαμαντής, Αλεξάνδρα Ντεληθέου, Αθηνά Χιλιοπούλου, Κλαίρη Μανιάτη, Στρατής Πανούργος, Φωτεινή Μπάνου, Ελπιδοφόρος Γκότσης - για να αναφέρουμε ενδεικτικά μερικά από τα πολλά ονόματα.

Το Θέατρο του Κόσμου φιλοξένησε για κάμποσες Κυριακές τα Παραμύθια στη Σοφίτα με την Αγνή Στρουμπούλη. Η παράσταση παραιτείται εντελώς από θεατρικά μέσα, όμως παρ' όλη την ακραία λιτότητά της κατορθώνει να καθηλώσει τα μεγαλύτερα παιδιά. Στις προσχολικές ηλικίες δεν λειτούργησε η σπαρτιάτικη αφήγηση - τους έλειψε προφανώς η διαφυγή στο θέαμα και τη δράση.

Η ηθοποιός έχει στη διάθεσή της μονάχα τον εαυτό της. Με τη φωνή, την εκφραστική γκριμάτσα και τις χειρονομίες, κάνοντας τρεις και τέσσερις ρόλους και τραγουδώντας, ξεδιπλώνει κόσμους των λαϊκών παραμυθιών μας σε μια γαλήνια

απομίμηση της αυθεντικότητας της ζωής. Η συναναστροφή της με τον προφορικό λόγο είναι τρυφερή, σχεδόν προστατευτική. Αυτή η ζεστόκαρδη και επιδέξια παραμυθού δίνει την εναλλακτική λύση στο βουητό της υπερπροσφοράς και στις κατατρεγμένες εικόνες, στις οποίες τα παιδιά είναι καθημερινά εκτεθειμένα.

Μολονότι το θέατρο για παιδιά αξιολογείται εδώ και μια 15ετία περίπου ως υπολογίσιμος πολιτιστικός παράγων από θιάσους και γονείς, δεν αντιμετωπίζεται ανάλογα από το κράτος. Το υπουργείο Πολιτισμού μπορεί να έχει στρέψει κάποιο ενδιαφέρον στις παιδικές σκηνές από το 1978, αλλά το κάνει φειδωλά, χωρίς πίστη, με τάση προς το φειδωλότερον, ορίζοντας έτσι μια αδιάφορη έως εχθρική κρατική πολιτική απέναντι σε ένα τόσο σημαντικό μετερίζι του πολιτισμού. Σε εποχές άκρατης τεχνολογοποίησης, η παιδαγωγική χρησιμότητα του παιδικού θεάτρου είναι αδιαμφισβήτητη. Το καλό παιδικό θέατρο μας εξανθρωπίζει, είναι πηγή σοφίας και μαγείας για τα απομαγεμένα παιδιά μας, προσφέρει επικοινωνία και χαρά παιχνιδιού. Εκτός από το σεβασμό μας αξίζει μια αληθινά γενναιόδωρη στήριξη από την πολιτεία. Το θέμα δεν είναι να κρατηθούν στη ζωή κουρασμένα σχήματα που επαναλαμβάνονται σαν ξεθωριασμένες φωτοτυπίες, αλλά να ενισχυθούν νέες υποσχέσεις στο χώρο, συστηματικά ή για μεμονωμένες παραγωγές.

Λεζάντες:

- Χίλιες και μία νύχτες
- Παραμύθια στη Σοφίτα
- Ο Τσάρος με την μακριά γενειάδα

Πηγή: ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

Θέμα: ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ